С.А."Д.А.Ценов" - Свищов
Вх.№ 93.РД-29/25.03.2020

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор"

в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Тема на дисертационния труд:

КОЛИЧЕСТВЕНИ МЕТОДИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УСЛУГИ В СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА НА РЕПУБЛИКА СЪРБИЯ

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор"
по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)"

Автор на дисертационния труд: **Александра Милутин Пеньишевич**

Изготвил становището: **проф. д-р Роберт Димитровски**

Становището за дисертационния труд на тема „Количествени методи в управлението на образователните услуги в средните училища на Република Сърбия" е съобразено с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов".

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Предмет на изследването са политиките и стратегиите на частните средни училища, както и методите, с които се гарантира постигането на поставените от тях цели. Специален акцент се поставя върху количествените методи, които следва да осигурят необходимата информационна база за вземане на адекватни управленски решения.

Дисертационният труд е в обем от 168 страници, от които 152 основен текст. В структурно отношение включва въведение, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература – 139 източника, 4 приложения и декларация за оригиналност. В основния текст са включени 29 фигури и 44 таблици.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем;

Образованието е основна движеща сила във всяко общество и изисква специално внимание, особено що се отнася до адаптирането на концепцията на образователната система, нейната ефективност и конкурентоспособност. Без съмнение, първата цел на образователните институции е предоставянето на качествена образователна услуга. Това се отнася за всички степени и форми на образование и за всички страни. Практиката не само в Република Сърбия, но и в другите страни показва, че частните

училища могат да бъдат равностоен участник на пазара на образователни услуги и дори да превъзхождат по качество държавните училища. В същото време обаче при тях съществуват и бизнес цели, които следва да бъдат достигнати. Както всяко бизнес начинание, от тях се очаква да имат възвращаемост на направените инвестиции.

Както отбелязва авторът, особено важно е комбинирането на двете цели – качество на продукта и възвращаемост на инвестициите, което изисква следването на адекватна управленска политика подплатена със задълбочен количествен и качествен анализ. Появата на новата цел – възвращаемост на инвестициите, е огромно предизвикателство за управлението на системата. За да бъде преодоляно то, е необходимо да се промени и начинът, по който се осъществява наблюдението и оценката на тази система. Симбиозата на класическите индикатори за качество на услугата, количествените показатели, е отличен подход. Така, с помощта на непрекъснато наблюдение на динамиката на факторите, може да се предоставят качествени услуги, от една страна, и постоянно развитие на същите, от друга.

2. Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд;

Кандидатът, Александра Пеньишевич по ясен и разбираем начин извършва проучване на първоначалните становища, от които тръгва при разработката на предмета на този дисертационен труд. В тази връзка тя развива и подходящият инструментариум, който е последователен и допринася за качеството на изследването и резултатите от него.

3. Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.

Авторефератът представя по подходящ начин съдържанието на изследователския проект и съдържа всички необходими атрибути. Той представя по съкратен начин основните етапи на изследването, получените резултати и направените изводи.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Приемам научните и научно-приложни приноси така както са дефинирани от автора. Те са следните:

- На база на всеобхватния анализ са систематизирани ключовите характеристики на системата на частното средно образование като елемент на образователната система на Р Сърбия и са откроени измеренията, в които е необходимо да се съсредоточат управленските усилия за тяхното успешно функциониране.
- Изведени са различията в разбиранията и нагласите на ученици от частни и държавни средни училища в Р Сърбия по отношение организацията на обучението, подкрепата, която получават, и институционалната среда. Използвани са емпирични методи за получаване на валидни мнения на учениците относно удовлетвореността, мотивацията, стандартите и качеството на преподаване, ефективността и ефикасността на учебния процес. Резултатите от изследването са обобщени във вид, който ясно показва разпределението на честотата на отговорите, мащаба на мислене и връзката между различните групи въпроси.
- В проведените SWOT и PESTEL анализи са обобщени влиянията на различни външни и вътрешни фактори и са изведени стратегически варианти за развитие

на едно от частните училища в Р Сърбия. Очертани са потенциалното въздействие, последиците и значението на факторите, необходимостта от реакция и капацитетът на училището да се справи с възможни заплахи.

- В резултат на направените количествени и качествени анализи вероятно най-голямото постижение на кандидата е създаването на бизнес модел на частно училище. Определени са елементите на модела, които имат най-силни краткосрочни и дългосрочни ефекти и върху които следва да се осъществят най-интензивни интервенции. Моделът е допълнен с помощта на концепцията 5S за ефективно определяне на балансирани бизнес политики и стратегически варианти за развитие на училищата.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

Имам два въпроса към докторанта:

- До каква степен разработеният модел ще има интегративен потенциал в образователната система на Република Сърбия в този момент и с какви практически проблеми ще се сблъска?
- Каква е посоката за надграждане на създадения бизнес модел от гледна точка на бъдещата интеграция на Република Сърбия и изискванията на новите нормативи в този процес?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд се отличава с актуалност, самостоятелност, теоретична задълбоченост, методическа издържаност и практическа насоченост. Авторът самостоятелно е достигнал до изводи и обобщения, които допълват и обогатяват съществуващото знание и приложението на съществуващата теория при анализ на конкретни проблеми в сферата на образованието.

С пълна убеденост поставям категорична положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на научното жури да присъди на **Александра Милутин Пеньишевич** образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Дата: 13.03.2020 Изготвил становището: Проф. Д-Р Роберт Димитровски

.....

С.А."Д.А.Ценов" - Свищов
Вх.№93.00-29/25.03.2020

OPINION

on a thesis submitted for acquisition of of the educational and scientific degree of Doctor at D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Title of the doctoral thesss:

QUANTITATIVE METHODS IN EDUCATIONAL SERVICES MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS OF THE REPUBLIC OF SERBIA

The thesis was submitted for defence for acquisition of the educational and scientific degree of Doctor in professional field 3.7. Administration and Management and scientific field of Organisation and Management of Non-Industrial Sectors (Public Administration)

Author of the doctoral thesis: **Aleksandra Milutin Penjisevic**

Reviewer: **Prof. Robert Dimitrovski, PhD**

This opinion on the dissertation theses entitled "Quantitative Methods in Educational Services Management in Secondary Schools of the Republic of Serbia" complies with the requirements of the Act on Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Internal Regulations on Development of the Academic Staff of D. A. Tsenov Academy of Economics.

1. General overview of the dissertation thesis:

The object of the research are the policies and strategies of private secondary schools and the methods they should use to achieve their objectives. Special emphasis is put on quantitative methods, which should provide the information needed for relevant decision making.

The total volume of the thesis is 168 pages, of which 152 pages of main text comprising introduction, 3 chapters, conclusion and recommendations, and references (139 citations), 4 appendices and Declaration for Originality. The main text includes 29 figures and 44 tables.

2. Evaluation of the format and contents of the dissertation thesis.

2.1. Evaluation of the topicality and degree of exploration of the main research object;

Education has always been one of the topics of timeless social importance and therefore requires special attention, especially regarding the adaptability, effectiveness and competitiveness of the system of education. Undoubtedly, the primary objective of any educational institutions is to provide high-quality educational services. This applies to all levels and forms of education in every country. Practice not only in the Republic of Serbia but also in other countries, has shown that private schools can be competitive on the market of educational services and outperform even the public schools in terms of service quality. At the

same time, however, they also have to achieve certain business objectives, such as a certain return on investment, etc.

As the author observes, it is particularly important to combine the two objectives – product quality and return on investment, which requires an adequate management policy based on detailed quantitative and qualitative analyses. The added return on investment requirement is a huge challenge for private school managers and requires a new approach to the way the system is monitored and evaluated. The combination of classic quality of service indicators and quantitative indicators is an excellent approach which allows continuous monitoring of factor dynamics to ensure the required quality of the educational services as well as their constant development.

2. 2. Opinion on the style, volume, and methodology of the thesis;

The author has carried out a comprehensive study of the available scientific publications in this field prior to investigating the research topic and has selected an appropriate set of methods to ensure the quality of research and its outcomes.

2.3. Opinion on the relevance of the executive summary.

The executive summary reflects the dissertation thesis appropriately and contains all the necessary attributes. It summarizes the dissertation's content, the main research stages, the results and the conclusions drawn from them.

3. Scientific and applied contributions of the dissertation thesis.

I agree with the author's definition of the following scientific and applied contributions:

- The thesis presents thorough retrospective, normative, comparative and structural analyses of key features of private secondary schools in the Republic of Serbia and highlights the aspects in which management efforts need to be focused for their successful operation.
- The differences in the understandings and attitudes of students from private and state-owned secondary schools in the Republic of Serbia regarding the organization of the training, the support they receive, and the institutional environment were defined. Empirical methods were used to assess students' satisfaction and motivation, the standards and quality of teaching, and the effectiveness and efficiency of the learning process. The results of the study are summarised in a form that clearly demonstrates the distribution of response frequency, the perception scale and the relations between the separate groups of questions.
- SWOT and PESTEL analyses have been carried out to determine the influence of various factors of the external environment and the internal characteristics of the secondary education system and to formulate strategic options for development of a private school in the Republic of Serbia. The potential impact, consequences and significance of the factors, the need for proactive behaviour and the capacity of the school to cope with possible threats were outlined.
- The results obtained from qualitative and quantitative analyses were used for development of a business model for a private school, which is perhaps the author's greatest achievement. The elements of the model that have the strongest short- and

long-term effects and the most intensive interventions were evaluated. The model is complemented by the 5S concept to define private schools' balanced business policies and strategic development options.

4. Questions regarding the dissertation thesis.

The author is required to answer two questions:

- To what extent can the developed model be integrated in the educational system of the Republic of Serbia today and what practical problems such integration may face?
- In what aspects should the business model be developed further considering the future integration of the Republic of Serbia and the expected new regulations within this process?

5. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

The dissertation reflects a topical, genuine, theoretically and methodologically sound and practice-oriented research work. The author has obtained results and drawn conclusions that complement and contribute to the existing theoretical knowledge and practical application of analysis of specific problems in the field of education.

I wholeheartedly assess positively and recommend the scientific jury to confer to **Aleksandra Milutin Penjisevic** the educational and scientific degree of "Doctor" in professional field 3.7. 3.7. Administration and Management and scientific field of Organisation and Management of Non-Industrial Sectors (Public Administration).

13 March 2020

Reviewer: Prof. Robert Dimitrovski, PhD

.....